

університетських бібліотек у створенні електронних інформаційних ресурсів та представлення їх в мережі Інтернет.

Отже, для створення загального портрета університетського вченого-геолога та гірника України ХІХ – початку ХХ ст. потрібна якісна та гнучка система сучасних інформаційних фондів архівів, бібліотек та музеїв. Незважаючи на те, що вже є досвід НБУВ та інших бібліотек у створенні електронних інформаційних ресурсів, сьогодні назріла нагальна потреба у їх подальшому розвитку.

Список використаних джерел та літератури

1. Державний архів м. Києва, ф. 16, оп. 465, спр. 4821.
2. Державний архів м. Києва, ф. 16, оп. 469, спр. 74
3. Державний архів м. Києва, ф. 16, оп. 469, спр. 224.
4. *Армашевский П. Я.* Геологический очерк Черниговской губернии / П. Я. Армашевский // Зап. Киев. О-ва естествоиспытателей. – 1883. – Т. 7. – С. 1–87.
5. *Чирвинский П. Н.* Искусственное получение минералов в XIX столетии / П. Н. Чирвинский. – Киев, 1903–1906. – 638 с.
6. *Тутковский П.* Первое дополнение к каталогу библиотеки Киевского общества естествоиспытателей (1878–1885) / П. Тутковский, П. Соломин. – Киев, 1886. – 84 с.

Олена Павлова

ВІХИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЖИТТЯ ІВАНА ВРОНИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОСОБОВОГО ФОНДУ № 358 ЦДАМЛМ УКРАЇНИ)

Юнацький максималізм або
«впевнений, незламний оптиміст»[1]

Життя визначного українського мистецтвознавця Івана Івановича Врони (1887–1970) тісно пов'язане з історією становлення нашої держави, а його творча діяльність – із зародженням мистецької освіти на Україні у 1919–1920-х роках.

Іван Врона народився в лемківській сім'ї у Польщі. Випускник юридичного факультету Московського університету, активний учасник встановлення радянської влади на Україні. В'язень царської тюрми, незаконно репресований та звільнений як організатор стаханівського руху на будівництві залізничних колій на Далекому Сході (1933–1936). Перший ректор Київського художнього інституту, ідеолог мистецької течії Асоціації революційних художників України. Член КПРС з 1920 р., учасник Великої Вітчизняної війни, кандидат мистецтвознавства (1951), завідувач кафедри історії мистецтва та архітектури Київського художнього інституту, науковий

співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклору і етнографії АН УРСР (1944–1948), Інституту історії української архітектури Академії Архітектури УРСР (1958–1965). Член СХ України (1944), Заслужений працівник культури УРСР (1968).

Згадуючи про Івана Івановича, можна використати слово «ВПЕРШЕ»: в історії мистецтва 1960-х він «воскресив» із забуття когорту напівзабутих художників революційної доби, творців Червоного ренесансу 1920-х років. Перший ректор почав писати про своїх талановитих, знаних у світі та замовчуваних вдома, репресованих та посивілих учнів і викладачів – Василя Єрмілова, Михайла і Тимка Бойчуків, Василя Седляра, Івана Падалку, Оксану Павленко, Антоніну Іванову, Марію Трубецьку, Євгена Сагайдачного, Олену Сахновську, Софію Налепинську-Бойчук, Володимира Татліна, Зіновія Толкачова, Олександра Хвостенка-Хвостова, Адольфа Страхова, Івана Кавалерідзе, художників старшого покоління Івана Селезньова, Володимира Заузе, молодих паростків Тетяну Яблонську, Георгія Якутовича, західноукраїнських майстрів Адальберта Ерделі, Олену Кульчицьку та ін. Перу І. Врони належать монографії про старійшину образотворчого мистецтва, пейзажиста Карпа Трохименка (1957), новатора, театрального експериментатора Анатолія Петрицького (1968), графіка, історичного живописця Михайла Дерегуса (1958), монументаліста Василя Овчинникова (1961). Зусиллями І. Врони правдиво висвітлені бурхливі 1920-ті мистецькі роки у п'ятому томі шеститомної «Історії українського мистецтва».

Ми, архівісти, під час підготовки документальних виставок постійно зверталися до альбомів І. Врони: «Ленінський план монументальної пропаганди на Україні (про перші пам'ятники Івана Кавалерідзе, Адольфа Страхова, Бернарда Кратка, Жозефіни Діндо, Макса Гельмана), «Українська радянська графіка. 1917–1957» (про творчість Георгія Нарбута, Леся Лозовського Сергія Пожарського, Івана Мозолевського).

Документальна спадщина українського мистецтвознавця, критика, художника Івана Івановича Врони надходила на державне зберігання до Центрального державного архіву літератури і мистецтва протягом 1971–1980 рр. Ретельно зібрані та збережені дружиною Марією та донькою Іриною, після науково-технічного опрацювання, з 1980 р. матеріали введено у науковий обіг. Було сформовано вісімсот сімнадцять справ за 1905–1971 рр. Серед документів – творчі матеріали (статті, рецензії, відгуки, підготовчі програми, доповіді, нотатки, графічні роботи), епістолярій, світлини тощо.

Документи творчого характеру висвітлюють історію архітектури та роль особистості в образотворчому мистецтві кін. ХІХ – поч. ХХ ст., а саме: монографії «Творческие течения архитектуры Советской Украины за 30 лет (1917–1947 гг.» (1948), «Зачинателі» (1968), «А. Г. Петрицький» (1958), статті «Первые дипломанты Киевского художественного института», «АРМУ та її перша виставка в Києві», «Сучасні течії в українському малярстві», «Мистецька трибуна. Українське мистецтво на реконструктивному зламі»,

«До питання про початок національних особливостей українського образотворчого мистецтва», «Корінні питання Хрещатика не розв'язано», «Книжкова ілюстрація 1921–1933 років». Як очевидця і творця історії мистецького життя на Україні 1920-х рр., Івана Врону було запрошено до підготовки п'ятого тому «Історії українського мистецтва».

Серед документів Івана Івановича і невідома для мистецької громадськості сторінка життя – графічні та живописні роботи. У фонді зберігаються графічні твори та альбоми з малюнками 1903–1936 рр. – автопортрети, портрет брата, доньки, малюнок батьківської хати, могили батьків, етюди Далекого Сходу, Криму, Кавказу, ескізи обкладинок до творів М. Гоголя «Тарас Бульба», О. Серафимовича «Залізний потік», О. Пушкіна «Бахчисарайський фонтан», а також чотири олійні етюди Криму.

Епістолярна спадщина митця представлена листами мистецтвознавців, художників, родини за 1938–1970 рр. У листах до відомих художників він просив надати спогади про їхню творчу працю та запитував про плани на майбутнє. Серед адресатів – художники М. Жук, І. Мозолевський, К. Трохименко, Ірина Жданко, А. Наседкін, мистецтвознавці Я. Бойчук, Віра Свенціцька та ін.

У листі від 15 липня 1959 р. до скульптора Бернарда Михайловича Кратка І. Врона пише: «С прошлого года в моей жизни произошло много перемен: я реабилитирован и восстановлен в партии со стажем с 1920 г., получил в Киеве квартиру из 2-х комнат с кухней и пр. Я был уже на пенсии (мне 72 года) <...> пошел работать в Академию Строит. и Архитектуры в Отдел Истории украинского искусства. Работаю над историей укр.искусства советского периода... Вы мне окажете большую личную услугу, помимо помощи в восстановлении исторической правды, искаженной в самой большой мере злостными критиками и историками» [2].

Влітку 1967 р. було зібрано 11 підписів старих комуністів із клопотанням перед ЦК КП України про відзначення 80-річчя з дня народження І. Врони – «старого більшовика, члена КПРС з квітня 1920 р., з значним дожовтневим стажем революціонера». Серед них Лідія Євгенівна Вовчик, дружина письменника Василя Еллана-Блакитного, лідера Української комуністичної партії боротьбистів. На вечорі, який відбувся у залі Київського художнього інституту 22 листопада 1967 р., прочитали привітання від секції критики і мистецтвознавства СХ УРСР: «Ми всі глибоко поважаємо й любимо Вас, чуйного товариша і відданого друга, людину нелегкої долі, але широкої і щедрої душі, невтомного працівника і відданого борця за свої переконання, впевненого, незламного оптиміста» [3].

Документальна спадщина Івана Івановича Врони, що зберігається у фондах ЦДАМЛІМ України, чекає на свого дослідника.

Список використаних джерел та літератури

1. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМ України), ф. 581, оп. 2, спр. 119, арк. 130.
2. ЦДАМЛМ України, ф. 330, оп. 1, спр. 111, арк. 1, 2.
3. ЦДАМЛМ України, ф. 581, оп. 2, спр. 119, арк. 130.

Марина Палієнко

МІЖ ІСТОРІЄЮ ТА ІНФОРМОЛОГІЄЮ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИРОБЛЕННЯ НОВОЇ ПАРАДИГМИ АРХІВНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні відбуваються кардинальні зміни в усіх сферах життя і діяльності українського суспільства, які пов'язані з оновленням системи влади, економічного, правового, соціокультурного та інформаційного середовища. Безумовно, вони мають безпосередній вплив на процес створення документів та їх обіг у суспільстві, управління документальними потоками, організацію їх зберігання, вивчення та використання.

Стрімкий розвиток та запровадження інформаційних і комунікаційних технологій призвели до революційних перетворень в організації роботи з документами на всіх стадіях їх життєвого циклу, що, у свою чергу, поставило на порядок денний питання про сучасну концепцію підготовки як управлінців документацією, так і її зберігачів – архівістів.

Крім того, у зв'язку з демократизацією суспільства, розширенням доступу до публічної інформації значно актуалізувалась роль архівістів не тільки як хранителів, але й як творців, дослідників та популяризаторів історичної пам'яті, які не лише забезпечують зв'язок суспільства з його історичним минулим, але й активно впливають на формування сьогоденного бачення світу. Нині архіви – це не тільки сховища документної інформації, але й установи пам'яті, а також науково-дослідні центри, віртуальні сховища веб-ресурсів тощо.

Отже, потужні зміни суспільно-політичного, культурного та інформаційно-комунікаційного середовища на межі ХХ і ХХІ ст. призвели до необхідності переосмислення та оновлення теоретичних засад і методологічного інструментарію архівної науки, практики професійної діяльності та, зрештою, концепції архівної освіти. Перед архівістами постали питання у стилі славнозвісної філософсько-сюжетної картини Поля Гогена «Звідки ми прийшли? Хто ми? Куди ми йдемо?».

З особливою гостротою ці та інші питання сьогодні лунають під час обговорення ролі та місця архівів у збереженні історичної пам'яті та збереженні самих архівів, цілісності та неподільності їх фондів. З іншого боку, занепокоєння у професійному та освітньому середовищі викликають питання подальшого розвитку архівної освіти, яку на тлі глобального